

Minister van Buitenlandse Zaken (Stikker) aan hoge commissaris te Djakarta (Lamping), 7 dec. 1950

Voor Lamping persoonlijk.

Gisterenmiddag 2^e bespreking plaatsgehad die gewijd was aan de internationale aspecten van het vraagstuk. De samenstelling der Delegaties was dezelfde als bij de 1^e vergadering.

Ik gaf een sombere visie op de internationale situatie en wees nadrukkelijk ook op Indonesische verantwoordelijkheid, teneinde ook aldus hen tot bescheidenheid te brengen. Ik zei o.m. dat het op het ogenblik onmogelijk is om de zaken op lange termijn te bezien. Niemand weet, wat de volgende week gebeurt. Het Amerikaanse volk is warm gelopen voor de agressie van Noord-Korea en dit kan thans leiden tot oorlog met China. Ook al zouden de verbonden legers zich thans terugtrekken uit Korea dan is nog zulk een oorlog niet uitgesloten, omdat de VS het wellicht verstandig vinden om zulk een oorlog te voeren op hun eigen manier en wel ter zee en in de lucht en niet op het land, omdat op land China met zijn onbegrensd territorium en onuitputtelijk mensenmateriaal altijd in het voordeel is. De benoeming van de Lattre de Tassigny in Indo-China toont voorts aan, dat Frankrijk het niet opgeeft, hetgeen wijst op daar bestaand vertrouwen op Amerikaanse steun. Het valt moeilijk te voorspellen, waartoe dit alles kan leiden en het is begrijpelijk, dat Australië bij het naderen van het gevaar steeds meer denkt aan zijn strategische lijnen en dus allereerst aan Nieuw-Guinea, dat ook in de vorige oorlog zulk een grote rol speelde. Indonesië en wij zijn reeds tevoren benaderd met memoranda, waarin Australië's zorg is uiteengezet. Wij hebben steeds geprobeerd om dit te ontraden. Ik heb destijds in een gesprek met Acheson, Bevin en Schumann gevraagd bij Australië op gematigdheid aan te dringen, hetgeen, naar mij bekend is, door Engeland ook is gedaan. Ondanks dat heeft Australië zijn actie doorgezet. Daarop volgde het bezoek van Spender alhier. Ondanks het feit, dat Yamin mij wilde voorschrijven, wat ik wel en niet mocht doen, heeft de Regering de vrijheid genomen Spender op een beleefdheidsbezoek te ontvangen. Ik heb hem gezegd, dat Nieuw-Guinea een punt van onderhandeling tussen Nederland en Indonesië was, maar uiteraard was er geen bezwaar tegen Spender gelegenheid te geven het standpunt van Australië uit een te zetten. Hij heeft daarbij laten blijken, dat hij bepaalde dingen niet zou kunnen zien gebeuren, zonder dat Australië zich hiermede zou bemoeien. Ook had ik Spender medegedeeld, dat het Nederlandse parlement niet bereid zou zijn tot soevereiniteitsoverdracht. Wij moeten ons realiseren, dat Indonesië en Nederland beide rekening hebben te houden met het internationale beeld. De wereld zou U en ons niet vergeven, indien over dit probleem thans nieuwe strijd zou ontstaan. Het is duidelijk, dat hier conflictstof aanwezig is. Bij overdracht ontstaan moeilijkheden met Australië, bij niet-overdracht is er de dreiging met boycot. Wij zijn overtuigd, dat de Indonesische Regering dit niet wil en appreciëren wat daarover gezegd is, maar de actie van de President heeft zeer afkeurenswaardige gevolgen gehad. Indien de dreiging werkelijkheid zou worden, zou de wereld dat niet begrijpen en sterk veroordelen. Ook al zou er een Regering in Nederland denkbaar zijn, die tot overdracht bereid zou zijn, dan staat vast, dat niettemin het Parlement geen 2/3 meerderheid zou opleveren. Toen wij de RTC-overeenkomsten aanvaardden, hebben enkele Kabinetsleden en ikzelf niet in het minst, grote moeite gehad deze door onze partijen te doen aanvaarden. Ik heb mijn partij toen meegekregen, maar zou thans hierin niet slagen. Ik heb voorts gezegd, dat in een gesprek met Marshall in September 1948, toen ik wees op de afwijzende houding van het Parlement, deze mij zeide: 'I know it is difficult, but these things can be done'. Ik heb hen gezegd, dat het niet aan ons lag hen toe te spreken als Marshall tegenover mij deed, maar niettemin hen gevraagd zijn uitspraak in gedachten te houden, wanneer de situatie ertoe leidde, dat in Indonesië de onmogelijkheid van inwilliging van de gestelde eis moet worden duidelijk gemaakt en erop gewezen, dat het toen ging over het veel grotere onderwerp van de gehele

souvereiniteitsoverdracht. Een vraag van Indonesië tot soevereiniteitsoverdracht, zij het met bepaalde tegemoetkomingen aan ons, zou in huidige omstandigheden te ver gaan.

Rum antwoordde, dat het niet de bedoeling was een nieuw conflict te scheppen en de moeilijkheden van de wereld te vergroten. Hij had tot zijn vreugde gemerkt bij de onlangs gehouden besprekingen over buitenlands beleid, dat er ondanks het feit, dat onze landen een eigen politiek voeren, en in een aparte sfeer van de wereld liggen, toch overeenstemming bestond over belangrijke onderwerpen. Hij realiseerde zich, dat Indonesië een onderdeel van de wereld is, waarin ook zij haar rol moet spelen. Toen hij in Lake Success kwam, verwachtten velen, dat hij, als Spender, een Nieuw-Guinea-actie zou gaan voeren, maar hij heeft diens voorbeeld niet gevolgd. Hij heeft steeds gezegd, dat Nederland en Indonesië hierover een Conferentie zouden gaan houden. Acheson had hem niet over het onderwerp gesproken. Bevin wel, bij zijn bezoek aan Londen, doch hij had hetzelfde geantwoord. Bevin hoopte, dat de sfeer tijdens de Conferentie goed zou zijn. Later had hij gehoord, dat Spender Bevin had gevraagd het Australische standpunt te verdedigen, doch deze had dat niet gedaan. Australië staat alleen in haar standpunt. Bij het gesprek, dat Rum in Juni met Spender had, was deze nogal opgewonden. Australië is bezorgd over 2 dingen; ten eerste of de in West-Nieuw-Guinea verantwoordelijke mogendheid wel sterk genoeg is en of zij voor Australië een bevriende natie is en geen andere aspiratie heeft. Rum had Spender te dien aanzien gerustgesteld, doch deze geloofde zulks niet, wees op het statement van Yamin betreffende Oost-Nieuw-Guinea en vreesde, dat de Indonesiërs de communistische kant zouden uitgaan. Toen Rum zei, dat het hem niet de juiste manier leek telkens statements te geven als Spender had gedaan, had deze hem doodgeslagen met verwijzing naar de statements van Sukarno. Rum had gezegd, dat er tijd nodig is om te bewijzen, dat Indonesië niet communistisch zou worden en dat een klein beetje vertrouwen hierin welkome steun zou zijn. Critchley had hem toegezegd in Australië het Indonesische standpunt te doen begrijpen, doch de uitlatingen van Yamin en de President hadden hem dit onmogelijk gemaakt.

Van Maarseveen opperde de mogelijkheid, dat als Nederland toegaf Australië West-Nieuw-Guinea zou bezetten en vroeg zich af of wij dan daartegen gewapend zou moeten optreden, teneinde de soevereiniteit te kunnen overdragen.

Rum zeide, dat als wij het eens zou worden, wij samen ons tot Australië zouden moeten wenden en ook tot andere mogendheden om de beslissing toe te lichten. Hij zeide dat de Regering Natsir zwak zou komen te staan, indien zij op dit punt niet slaagt en dat geen Indon. Regering dit punt [uit] haar programma zou kunnen weglaten.

Ik heb duidelijk gemaakt, dat het standpunt van Australië vaststaat en dat ik mij in speculaties zou begeven, wanneer ik mij zou uitspreken over reacties van andere landen.

Leimena achtte mijn uiteenzetting van politieke situatie pessimistisch. Hij was het er volkomen mee eens, dat wij gezamenlijk moeten zorgen, dat er geen nieuw conflict ontstaat en zei, dat de Indon. delegatie daarvoor hier gekomen was. Wij moesten 'met z'n beidjes' proberen deze zaak te isoleren tussen Nederland en Indonesië. Als Australië gekke dingen zou doen en als de derde hond zou willen optreden, moeten wij ons samen daartegen keren. Overigens verwees Leimena weer naar het gevaar voor de toekomstige samenwerking als Indonesië in deze geen genoegdoening kreeg.

Aan het eind van de vergadering is afgesproken, dat heden de Indonesiërs met een voorstel zullen komen. Voorts wensten zij de vergaderingen nu ook te doen bijwonen door hun adviseurs, omdat dezen ontevreden werden. De vergaderingen zullen dus thans wel een minder openhartig karakter krijgen, maar beide delegaties kwamen overeen zich mogelijkheid van overleg in kleine kring voor te behouden.